

Антикорупциска политика

Изборниот законик беше изменет за да се одговори на недостатоците означени од страна на ОБСЕ/ОДИХР во однос на финансирањето на изборните кампањи, а Кривичниот законик беше изменет за да се воведе ново кривично дело за нелегална исплата на државни средства во текот на изборите. Законот за управување со конфискуван имот е продолжен во обем за да се покријат прекршочните и управни предмети, а пречистени се и правилата за управување со заплени и конфискуван имот. ГРЕКО изврши четврта рунда на оценување кон крајот на 2013 година, која опфати спречување на корупцијата во врска со членови на парламентот, судиите и обвинителите. Конвенцијата за спречување на поткуп на странски јавни службеници во меѓународните деловни трансакции сè уште не е ратификувана.

Административниот капацитет беше малку зајакнат, вклучително преку вработување на 34 лица како правна и административна поддршка на персоналот во Јавните обвинителства (ЈО) низ целата земја и 5 нови помлади ревизори во единицата на Државниот завод за ревизија за надзор на политичка партија и финансирање на изборна кампања. Главното јавно обвинителство, Основното ЈО, Скопје и Високото ЈО, Скопје се преместени во нова зграда со современа опрема. Сепак, релевантните тела за спроведување и институциите за надзор остануваат недоволно екипирани, со недоволно ресурси и несоодветно опремени со оглед на нивните одговорности и обемот на работа, што претставува сериозен предизвик за ефикасна борба против корупцијата. Единицата за борба против корупцијата при Министерството за внатрешни работи беше надградена во Сектор за борба против корупцијата, но нејзиниот статус останува слаб; само 19 места се наменети за тоа, од кои повеќе од една третина сè уште треба да бидат пополнети. Значителни човечки и материјални ресурси сè уште се потребни со цел обвинителството да обезбеди целосно спроведување на новиот Закон за кривична постапка. Некои Основни јавни обвинителства сè уште работат во несоодветни простории со недоволна ИТ поддршка. Истражувачкиот центар во рамките на ЈО за борба против организиран криминал и корупција, иако формално основан во 2011 година, допрва треба да стане функционален, додека други истражни центри не се основани. Само околу 40 % од 45 места предвидени во рамките на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) беа пополнети и таа и понатаму останува попречена од своите ограничени овластувања. Иако на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди (СВКПС) при Министерството за внатрешни работи му се доделени нови овластувања во областа на интегритет, сè уште недостасува независност.

Во поглед на **извршувањето активности**, имаше пад од 50% во осудителни пресуди за кривични дела поврзани со корупција во 2013 година (63 во споредба со 123 во 2012 година); 56 пресуди се однесуваат на злоупотреба на јавната функција, додека само 3 се однесуваат на поткуп. Целокупниот капацитет на судовите за справување со случаи на корупција и понатаму е слаб, особено во однос на случаи на високо ниво, каде постапките се долги и неефикасни. Потребата за понатамошни подобрувања за кривичната постапка треба да се земе предвид, особено за да се отстрани тактиката на намерно одложување од страна на обвинетите лица и нивните претставници. Фактот дека измените, наменети за спречување повторно препраќање на случаи од апелационите судови на пониските судови за повторно судење, се применуваат само на нови случаи, значително ја попречува нивната ефикасност. ДКСК продолжи да добива мал број на жалби од граѓаните (201 во 2013, 177 во 2012 година). Таа поднесе 9 барања до ЈО за покренување кривична постапка во 2013 година. Случаите наведени од страна на ДКСК до ЈО ретко доведуваат до успешни обвиненија и ЈО треба да обезбеди повеќе повратни информации за случаите кои наведуваат на истите, за да се обезбеди поголема стапка на успех. Имаше голем пад на конфискациите на имот во случаите на корупција (10 случаи во 2013 година во споредба со 70 во 2012 година) и употребата на посебните истражни мерки во случаите на корупција останува реткост.

ДКСК продолжи да ги извршува своите **активности за спречување** на корупција. ДКСК иницираше прекршочни постапки против 36 јавни службеници во 2013 година за

неподнесување на изјави за имот кои се правна обврска, а 9 од нив потоа беа казнети од страна на судовите. ДКСК побара од Управата за јавни приходи да спроведе преглед на средства во 30 нови случаи во 2013 година, при што УЈП обвини тројца службеници со даночна стапка од 70 % за непријавени средства, по завршувањето на постапките за прегледување на средства кои биле започнати во претходните години. Што се однесува до судирот на интереси, ДКСК прими 1 459 изјави за судир на интереси во 2013 година. Таа исто така изврши систематска проверка на секторот на судството и покренала прекршочни постапки против 32 судии за недоставување на изјави за судир на интереси. Вкупно 196 случаи со потенцијален конфликт на интереси биле обработени од страна на ДКСК во 2013 година, а во 15 случаи на службениците им е дадена јавна опомена. ДКСК не е овластена да наметне какви било други казни за судир на интереси, по поништување на делови од Законот за судир на интереси од страна на Уставниот суд во 2010 година. Отсуството на регистар на избрани и именувани функционери продолжува да ја отежнува ефективната контрола на средствата и конфликтот на интереси. Во случаите каде што ДКСК иницира прекршочна постапка за неподнесување на изјави за имот или изјави за конфликт на интереси, слабата примена од судовите на казни кои се на располагање ја поткопува нејзината работа и не испраќа доволно предупредувачки пораки на државните службеници кои ги злоупотребуваат правилата.

СВКПС при Министерството за внатрешни работи иницираше *дисциплински постапки* против 12 јавни службеници во 2013 година, а 6 од нив потоа беа казнети од страна на судовите. СВКПС исто така иницираше кривична постапка во 6 случаи поврзани со корупција. Царинската управа ги подобри мерките за внатрешна контрола, донесе нов код на однесување и организираше обука за борба против корупцијата за вработените. Дисциплински постапки кои не се поврзани со корупција се поведени против царински испостави во 2013 година, но беа поднесени кривични пријави против двајца царински службеници за шверцување. Царинската управа треба да ги засили напорите за борба против корупцијата и треба да се здобие со технички капацитет самостојно да ги извршува посебните истражни мерки, кои спаѓаат во рамките на нејзините законски надлежности.

Што се однесува до *политичка партија и финансирање на изборна кампања*, има недостатоци и во законската регулатива и нејзиното спроведување. Овластувањата и ресурсите на Државниот завод за ревизија треба да бидат подобрени за да се овозможи ефективна контрола на потеклото на донации. Правилата за верификација на трошоци треба уште повеќе да се зајакнат. Затворање на банкарски сметки за кампања и третманот на долгови за кампања допрва треба да се регулира за да се спречи злоупотреба. Казни за прекршување на релевантното законодавство почнаа да се наметнуваат во пракса, но веродостојната евиденција допрва треба да се развива во оваа област и недостатокот на транспарентност и одговорност на политичките партии во однос на финансирањето на партиите и понатаму останува загриженост.

Пресуди во рамките на Кривичниот законик за злоупотреба на *постапките за јавни набавки* падна на само 6 во 2013 година, во споредба со 12 во претходната година. Законот за јавни набавки беше изменет за да вклучи криминални казни (затвор) за прекршување на тендерските постапки, сепак нивното позитивно влијание врз интегритетот на системот за јавни набавки, како и нивната пропорционалност и спроведливост допрва треба да се докажат во пракса. За поблаги прекршувања на законот не се предвидени административни казни. Сè уште не постои институција која е овластена да обезбеди ефективна и навремена контрола и надзор на јавните набавки, концесии, јавни-приватни партнерства и извршување на договорите. Корупцијата во јавните набавки останува сериозен проблем.

Законот за слободен *пристап до информации од јавен карактер* и неговата примена и понатаму се недоволни. Механизмот за извршување за прекршување на овој закон е неефикасен и во пракса не се наметнуваат казни. Политичките партии остануваат исклучени од листата на иматели на информации, ослободувајќи ги од режим за извршување. Свеста на јавноста за Националната комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации

од јавен карактер сè уште е мала. Транспарентноста и отчетноста на јавните институции и претпријатијата и на јавните расходи, и понатаму се недоволни.

Во 2013 година, ДКСК и Академијата за судии и јавни обвинители организираа обуки за анти-корупциски активности достигнувајќи бројка од повеќе од 700 учесници. Сепак, останува уште многу да се направи во однос на јакнењето на капацитетите и подигнување на свеста на граѓаните. Спроведувањето на антикорупциското законодавство и резултатите остануваат во голема мерка невидливи за јавноста. Системот на внатрешна контрола во централната и локалната администрација останува слаб и механизмите за дојавување во јавниот и приватниот сектор допрва треба да се постават. Релевантните тела за борба против корупцијата треба да бидат проактивни и да се фокусираат на системски проблеми. Довербата на јавноста во нивната ефикасност и независност треба да се подобри за да ги поттикне граѓаните да се спротивстават и да ја откријат корупцијата, како и со поголема независност на судството и слобода на медиумите да се зајакнат анти-корупциските напори.